

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือครูที่ปฏิบัติหน้าที่แนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่าง ปีการศึกษา 2540 - 2541 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จำนวน 65 ข้อ และมีคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ต่อท้ายคำถามแต่ละข้อ แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา และทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยแบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งและรับกลับทางไปรษณีย์ ส่งและรับกลับด้วยตนเองในบางโรงเรียน แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้น 200 ฉบับ ได้รับกลับและคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ได้ 170 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้หาค่าร้อยละด้วยตัวเอง ส่วนระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Windows

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลได้ดังนี้

1. ครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทั้ง ในด้านปัจจัยเชิงใจและปัจจัยสุขอนามัยอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมของความพึงพอใจทุกด้านเท่ากับ 3.38

2. ครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบและด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน

3. ครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 7 ด้าน คือ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการปกครองและบังคับบัญชา ด้านความสำเร็จของงาน ด้านเงินเดือนและความมั่นคง ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความก้าวหน้าและด้านสภาพการทำงาน

4. เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เป็นรายด้านแล้ว สามารถจัดเรียงลำดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสำเร็จของงาน ด้านเงินเดือนและความมั่นคง ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความก้าวหน้าและด้านสภาพการทำงาน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อที่น่าสังเกตที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พิจารณาตามองค์ประกอบด้านปัจจัยเชิงใจ พบว่า ครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ มีความพึงพอใจในระดับมาก จำนวน 2 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบและด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ บุรพา พรหมเจียม (2531, บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครูแนะแนวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ องค์ประกอบในระดับมาก คือ มีอิสระในการแสวงหาและกำหนดวิธีปฏิบัติงาน การตัดสินใจแก้ปัญหา ได้ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และงานที่ทำช่วยเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ นงนุช รุ่งกลิ่น (2530, บทคัดย่อ) ที่ค้นพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคเหนือเกิดความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ความรับผิดชอบและลักษณะของงานที่ปฏิบัติ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาทางด้านแนะแนวมาโดยตรง เพียงแต่

เคยเข้ารับการอบรมทางด้านแนะแนวเท่านั้น แต่มีความพึงพอใจองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ และลักษณะของงานที่ปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานแนะแนวเป็นงานใหม่สำหรับ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงกระตุ้นให้ครูแนะแนวมีความสนใจ อยากรู้ อยากทำ ประกอบกับบุคลากรที่รับผิดชอบงานแนะแนวมีเพียงคนเดียว จึงมีโอกาสในการตัดสินใจและปฏิบัติงานอย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของเซอร์ชเบอร์กและโรมัส (Thomas Willard Harrell, 1972, p. 260 - 274) ที่กล่าวถึงปัจจัยด้านงานว่า การที่ผู้ทำงานมีความรู้สึกต่องานที่ทำว่า เป็นงานที่น่าสนใจ เป็นงานสำคัญและมีคุณค่า ทำตามความสามารถ งานที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความแปลกของงานจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ส่วนองค์ประกอบด้านความสำเร็จของงาน พบว่า ครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างกับผลการวิจัยของ พงษ์ชัย คำเมธู (2534, หน้า 69) ที่พบว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 8 มีความพึงพอใจองค์ประกอบด้านปัจจัยสูงใจในระดับมากคือ ความสำเร็จของงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อัตรากำลังครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีน้อย จากแบบสำรวจ พบว่า ครูแนะแนวส่วนใหญ่ต้องทำการสอนหลายวิชาและต้องทำการสอนสัปดาห์ละ 20 ชั่วโมงขึ้นไป อีกทั้งต้องรับผิดชอบงานที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานธุรการการเงิน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานชุมชนสัมพันธ์และเพิ่มกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน กิจกรรมประชาธิปไตย เข้าไปอีก เมื่อได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนว ต้องเป็นหลักในการดำเนินการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนทั้ง 5 บริการ คือ บริการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล บริการติดตามและประเมินผล การรับผิดชอบงานหลายอย่างทำให้ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่และสำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงทำให้การทำงานไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ผลงานที่ได้ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

ด้านการยอมรับนับถือ พบว่า ครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทนงศักดิ์ วันชัย (2537, บทคัดย่อ) ที่พบว่า อาจารย์สายเกษตรศาสตร์ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีความพึงพอใจองค์ประกอบด้านการยอมรับนับถือในระดับปานกลาง แต่ต่างจากประคัมขันทองทิพย์ (2536, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า พนักงานครูเทศบาลมีความพึงพอใจในงานด้านการ

ยอมรับนับถือในระดับมาก ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก งานแนะแนวเป็นงานใหม่ที่เข้ามาในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ จึงมองไม่เห็นความจำเป็นหรือความสำคัญ ของงานแนะแนว ตัวผู้บริหารเองก็มีความเข้าใจงานที่ไม่ชัดเจนนัก จึงขาดการประชาสัมพันธ์ ซึ่งแจ้ง งานแนะแนวให้ผู้ปกครอง บุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน ได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับงาน แนะแนวของโรงเรียน

ด้านความก้าวหน้า พบว่า ครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนัก งานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัย ของบุรพา พรหมเจียม (2531, บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรม สามัญศึกษา มีความพึงพอใจองค์ประกอบด้านการได้รับความก้าวหน้าในระดับน้อย และ ช่วยชาติ ตันตระกูล (2535, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดมีความพึงพอใจด้านความก้าวหน้าในระดับน้อย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะในการทำงานนั้น บุคคลย่อมมีความคาดหวังที่จะได้รับโอกาสในการศึกษาเพิ่มเติมความรู้ ได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นหรือ ได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจาก ครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษาในแต่ละโรงเรียนนั้นจะมีเพียง 1 คนเท่านั้น จึงมีโอกาสดำเนินการอบรมเพิ่มเติมความรู้ ตามที่หน่วยงานจัดทุกครั้ง ในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นนั้น เมื่อขึ้นเงินเดือนถึงระดับ 5 , 6 หรือ 7 ทางราชการจะปรับเข้าสู่ระดับตำแหน่งที่สูงขึ้นโดยอัตโนมัติ ยกเว้นระดับ 8 ที่ต้องทำผลงาน เนื่องจากครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต้องรับผิดชอบงานสอนหลายวิชาและงาน โครงการหลายด้านด้วยกัน จึงมีโอกาเลือกทำผลงานที่มีโรงเรียนแนะแนวได้หลายงาน สำหรับความ ดีความชอบกรณีพิเศษนั้น ด้วยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้นมีบุคลากรจำนวนน้อย และ ปัจจุบันมีการเลื่อนเงินเดือนขึ้นครั้งเพิ่มขึ้นนอกเหนือจาก 2 ขั้นและพิจารณาจากเงินเดือนของครูภายในโรงเรียน จึงทำให้การจัดสรร การเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษ 2 ขั้น, ขั้นครึ่ง และ 1 ขั้น หมุนเวียนได้รับโดยทั่วถึงทุกคน

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พิจารณาด้านปัจจัยสุขอนามัย พบว่าครูแนะแนวใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่มีความพึงพอใจ องค์ประกอบด้าน ความสัมพันธ์กับผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของบุรพา พรหมเจียม (2531, บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรม สามัญศึกษา มีความพึงพอใจในด้านได้รับความเป็นกันเองจากผู้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์กับ

เพื่อนครูในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูแนะแนวส่วนใหญ่ที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกมักจะเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกคนอยู่แล้ว การพบปะสังสรรค์ สัมพันธ์ไมตรีกับผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานจึงมักเป็นไปอย่างราบรื่น สำหรับองค์ประกอบด้านอื่นอยู่ในระดับปานกลางเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านเงินเดือนและความมั่นคง ด้านนโยบายและการบริหาร และด้านสภาพการทำงาน

3. จากการจัดค่าอันดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านปัจจัยจูงใจและปัจจัยสุขอนามัย เป็นที่น่าสังเกตว่า องค์ประกอบด้านสภาพการทำงานถูกจัดอยู่ในอันดับสุดท้าย แม้ว่าจะมีความพึงพอใจในระดับปานกลางก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต้องรับผิดชอบการจัดการศึกษาทั้งระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ทำให้บุคลากรที่มีน้อยอยู่แล้วต้องรับผิดชอบงานมากเกินไป ห้องเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอ ขนาดห้องแนะแนวและวัสดุครุภัณฑ์ในการจัดเก็บเอกสารต่างๆที่จำเป็นซึ่งเป็นเอกสารลับของงานบริการแนะแนว จากการสำรวจ พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องไม่มีห้องแนะแนวเป็นสัดส่วนและไม่มีตู้เก็บเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนให้มิดชิด ครูแนะแนวทำได้เพียงแบ่งเอาส่วนหนึ่งของห้องเรียนหรือห้องทำงานจัดเป็นมุมแนะแนวเท่านั้น สำหรับเอกสารข้อมูลของนักเรียนที่ต้องเก็บเป็นความลับจะจัดเก็บไว้ในโต๊ะทำงานหรือนำไปเก็บไว้ที่บ้าน นอกจากนี้ยังขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ พิภูสวस्ติ (2537, หน้า 18) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะขาดแคลนปัจจัยเกือบทุกอย่างทั้งเรื่อง คน เงิน หรือวัสดุอุปกรณ์ อันส่งผลกระทบต่อถึงคุณภาพของผลผลิต

4. เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมทั้งด้านปัจจัยจูงใจและปัจจัยสุขอนามัย พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของวิบูลย์ แมนสถิตย์ (2530, บทคัดย่อ) ที่พบว่าความพึงพอใจในการทำงานของศึกษาริการอำเภอในประเทศไทยอยู่ในระดับปานกลาง และพงษ์ชัย คำเมรุ (2534, หน้า 67) ที่ศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 8 ทั้งในด้านปัจจัยจูงใจและปัจจัยค่าจูงอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบราชการที่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีความตั้งใจและพยายามที่จะทำงาน แต่ติดขัดอยู่ที่ขั้นตอน ระบบระเบียบและงบประมาณ ทำให้มีผลกระทบต่อขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจในการทำงานและทำให้ผลผลิตของงานไม่มีคุณภาพหรือบรรลุเป้าประสงค์เท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคคล มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงาน เป็นอย่างมาก งานแนะแนวในโรงเรียนเป็นงานที่ต้องติดต่อกับนักเรียนเพื่อส่งเสริม พัฒนา แก้ไข และป้องกัน โดยมุ่งให้นักเรียนสามารถช่วยเหลือตัวเองในการแก้ปัญหา งานของครูแนะแนวเป็นงานที่ต้องอาศัยความละเอียด ใจเย็น การทำความเข้าใจ ความพึงพอใจในงาน ความตั้งใจจริงในการแก้ปัญหาเป็นอย่างมาก โรงเรียนประถมศึกษา เป็นสถาบันทางการศึกษาสถาบันแรกของชีวิตนักเรียน เป็นหน่วยสังคมที่รองลงมาจากครอบครัวและชุมชน เมื่อนักเรียนเข้ามาเผชิญสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ เช่น สถานที่ บุคคล กฎ ระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน บ่มก่อกำให้เกิดปัญหาในการปรับตัว งานแนะแนวจึงมีบทบาทในสร้างความรู้ ความเข้าใจ การปรับตัวที่ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้น อีกทั้งสภาพสังคมแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้นักเรียนปรับตัวไม่ทัน เกิดความสับสน ดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์จนกลายเป็นปัญหาสังคม ปัญหาความประพฤติ ปัญหาทางการเรียน ซึ่งส่งผลถึงพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา กิจกรรมแนะแนวจะช่วยให้ครูสามารถช่วยเหลือนักเรียนให้ปลอดภัย รอดพ้นจากปัญหาที่เกิดขึ้น ในขณะเดียวกันนักเรียนอยู่ในวัยที่กำลังพัฒนาตามธรรมชาติทุกด้าน อีกทั้งต้องดิ้นรนเพื่อการเรียน การเตรียมตัวประกอบอาชีพ จะต้องเรียนรู้โลกที่กว้างในทุกด้าน รู้ตลาดอาชีพเพื่อให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าของสังคม กิจกรรมแนะแนวจะช่วยพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนในการเปิดโลกกว้างให้นักเรียนได้ค้นหาความถนัด ความสนใจและความสามารถด้วยตนเองเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ แก้ปัญหาของในปัจจุบันและอนาคต จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งควรได้รับความสนใจ จากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในการเอาใจใส่ และให้ความสำคัญแก่ครูแนะแนวให้มาก เพราะงานของครูแนะแนว เป็นงานที่มีผลกระทบต่อเยาวชนของชาติเป็นอย่างมาก ในการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้น แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ รู้จัก เข้าใจตนเอง รู้จักเข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะด้านต่างๆ แก่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านปัจจัยเชิงใจ

1. ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูแนะแนว เพื่อให้มีความรู้ ความชำนาญเพียงพอในการปฏิบัติงานแนะแนวในโรงเรียน
2. ควรมีการกำหนดตำแหน่งและพิจารณาบรรจุครูที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านแนะแนว โดยตรงหรือเพิ่มจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มากขึ้น
3. ควรจัดอบรมชี้แจงให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานแนะแนวแก่บุคลากรในโรงเรียน และผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน มองเห็นคุณค่า ความสำคัญของงานแนะแนวและได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการประสานงานร่วมกัน
4. ควรมีการจัดทำแผนการเรียนและจัดทำสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนของกิจกรรมแนะแนวไว้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ด้านปัจจัยสุขอนามัย

1. ควรจัดประชุมอบรม ชี้แจงให้ผู้บริหารโรงเรียนได้รับความรู้ มองเห็นความสำคัญ มีความเข้าใจในนโยบายการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนอย่างชัดเจน
2. ควรมีการนิเทศงานแนะแนวอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึงทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัดผู้บริหารโรงเรียนควรลดชั่วโมงสอนและงานที่รับผิดชอบของครูแนะแนวให้น้อยลง เพื่อครูแนะแนวจะได้มีเวลาในการจัดบริการแก่นักเรียนได้โดยทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดบริการแนะแนวของแต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะ เพราะงานแนะแนวต้องมิงงบประมาณในการจัดทุกบริการ คือ
  - บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการออกเยี่ยมบ้าน จัดหาแบบทดสอบแบบสำรวจต่างๆ มีผู้เก็บเอกสารเป็นการเฉพาะ
  - บริการสนเทศ มีการจัดทำ จัดหาข่าวสารต่างๆ เพื่อให้ข้อมูลแก่เด็กอย่างเพียงพอ
  - บริการให้คำปรึกษา มีห้องหรือมีมุมเป็นสัดส่วนที่มีคิซิด เหมาะสม
  - บริการจัดวางตัวบุคคล มีผู้เก็บเอกสารข้อมูลต่างๆ
  - บริการติดตามผล มีการใช้เอกสารและบางครั้งต้องมิงงบประมาณค่าติดต่อทางไปรษณีย์
 หากทางราชการสามารถจัดสรรงบประมาณและปรับปรุงสิ่งที่เสนอแนะเหล่านี้ ได้บ้าง จะทำให้การปฏิบัติงานของครูแนะแนวบรรลุเป้าหมายที่วางไว้และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงระดับความพึงพอใจตามองค์ประกอบด้านปัจจัยเชิงใจและปัจจัยสุขอนามัยเพียง 10 ด้านเท่านั้น หากจะมีการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานข้ามเพศตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา เงินเดือนและประสบการณ์ในการทำงานเพื่อทราบว่า ครูแนะแนวที่มีลักษณะส่วนบุคคลและสังคมที่แตกต่างกันเหล่านี้มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด
2. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรคในการทำงานของแต่ละโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ เป้าหมายในการเรียน การประกอบอาชีพที่แตกต่างกันและแตกต่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาว่า มีความต้องการอะไรบ้างที่จะช่วยในการแก้ปัญหาเหล่านั้น เพื่อสามารถจัดกิจกรรมแนะแนวได้ตรงตามความต้องการ ช่วยให้งานแนะแนวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้และส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวมากที่สุด
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูแนะแนวตามความคาดหวังของครูและนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ว่า ครูแนะแนวลักษณะใดที่ทุกคนคาดหวัง อยากรู้ และมีความความเชื่อถือไว้วางใจมากที่สุด อันเป็นการมุ่งใจทุกคนในการให้ความร่วมมือและเข้ารับบริการแนะแนว ซึ่งมีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูแนะแนว และทำให้งานแนะแนวประสบผลสำเร็จ